

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยเรื่อง ผลของภาพชุดแสดงพฤติกรรมตัวแบบประกอบคำบรรยายที่มีต่อความเข้าใจในการเรียนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีเนื้อหาสาระสำคัญดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลของภาพชุดแสดงพฤติกรรมตัวแบบประกอบคำบรรยายที่มีต่อความเข้าใจในการเรียนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนที่เรียนจากภาพชุดแสดงพฤติกรรมตัวแบบประกอบคำบรรยายที่มีการแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบและเสริมแรง มีความเข้าใจในการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนจากภาพชุดแสดงพฤติกรรมตัวแบบประกอบคำบรรยายที่ไม่มีการแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบ
2. นักเรียนที่เรียนจากภาพชุดแสดงพฤติกรรมตัวแบบประกอบคำบรรยายที่มีการแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบและเสริมแรง มีความเข้าใจในการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนจากภาพชุดประกอบคำบรรยายที่ไม่มีภาพแสดงพฤติกรรมตัวแบบ
3. นักเรียนที่เรียนจากภาพชุดแสดงพฤติกรรมตัวแบบประกอบคำบรรยายที่ไม่มีการแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบ มีความเข้าใจในการเรียนสูงกว่า นักเรียนที่เรียนจากภาพชุดประกอบคำบรรยายที่ไม่มีภาพแสดงพฤติกรรมตัวแบบ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ตัวแปรที่จะศึกษา

1.1 ตัวแปรต้น คือ ภาพชุดแสดงพฤติกรรมตัวแบบประกอบคำบรรยายที่มีการแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบและเสริมแรง

1.2 ตัวแปรตาม คือ คะแนนที่ได้จากผลความเข้าใจในการเรียนจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่าง

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ก. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนจิระศาสตร์วิทยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2539 จำนวน 280 คน

ข. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายจากประชากรทั้งหมด 280 คน โดยวิธีการจับฉลาก เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 60 โดยให้มีเพศชาย 30 คน และเพศหญิง 30 คน แล้วนำมาแบ่งกลุ่มตามเพศจำนวน 6 กลุ่มๆ ละ 5 คน รวมกลุ่มละ 20 คน เรียนจากภาพชุดแสดงพฤติกรรมตัวแบบประกอบคำบรรยาย ซึ่งมี 3 รูปแบบ แสดงผลด้วยคอมพิวเตอร์ ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มดังนี้

กลุ่มควบคุม	ภาพชุดประกอบคำบรรยายไม่มีภาพแสดงพฤติกรรมตัวแบบ
กลุ่มทดลอง 1	ภาพชุดแสดงพฤติกรรมตัวแบบประกอบไม่มีการแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบ
กลุ่มทดลอง 2	ภาพชุดแสดงพฤติกรรมตัวแบบประกอบคำบรรยายมีการแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบและเสริมแรง

วิธีดำเนินการทดลอง

ก่อนดำเนินการทดลอง เมื่อกลุ่มตัวอย่างเข้าประจำที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยอธิบายชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจถึงขั้นตอนการทดลอง ให้กลุ่มตัวอย่างได้ทดลองใช้คอมพิวเตอร์ก่อนโดยได้จัดเตรียมโปรแกรมแนะนำการใช้คอมพิวเตอร์ เพื่อให้เด็กได้ฝึกการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์

ดำเนินการทดลองโดยให้ผู้เรียนเข้ารับการทดสอบวัดความเข้าใจในการเรียนก่อนเรียนโดยใช้เวลา 15 นาที หลังจากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างเข้าตามกลุ่มที่แบ่งไว้โดยกำหนดให้นักเรียน 1 คน ต่อคอมพิวเตอร์ 1 เครื่อง เรียนบทเรียนแยกตามกลุ่มโดยให้เวลาในการเรียนประมาณ 20 นาที หลังจากเรียนบทเรียนจบแล้ว ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลความเข้าใจในการเรียนทันทีโดยใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ 15 นาที

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน
2. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทั้ง 3 กลุ่ม ทั้งก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะตรวจสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีของเชฟเฟ้

สรุปผลการวิจัย

1. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความเข้าใจในการเรียนของกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยในระยะก่อนการเรียน ของกลุ่มควบคุม, กลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2 โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ได้ค่า $F = .0035$ หมายความว่า คะแนนเฉลี่ยของทั้ง 3 กลุ่ม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.05$ ($F_{0.05, df(2,57)} = 3.15$) แสดงว่าความเข้าใจในการเรียนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยของทั้ง 3 กลุ่มไม่แตกต่างกัน
2. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความเข้าใจในการเรียนของกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยในระยะหลังจากการเรียน ของกลุ่มควบคุม, กลุ่มทดลอง 1 และ กลุ่มทดลอง 2 โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ได้ค่า $F = 16.3550$ หมายความว่า คะแนนเฉลี่ยของทั้ง 3 กลุ่ม แตกต่าง

กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F_{.05, df2, 57} = 3.15$) แสดงว่าความเข้าใจในการเรียน โดยวิธีการเรียนแบบดูภาพชุดประกอบคำบรรยายไม่มีภาพแสดงพฤติกรรมตัวแบบกับการเรียนโดยดูภาพชุดแสดงพฤติกรรมตัวแบบประกอบคำบรรยายไม่มีการแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบและการเรียนโดยดูภาพชุดแสดงพฤติกรรมตัวแบบประกอบคำบรรยายมีการแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบและเสริมแรง มีความเข้าใจในการเรียนกลุ่มวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัยแตกต่างกันทั้ง 3 กลุ่ม เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ ปรากฏว่า

2.1 กลุ่มทดลอง 2 ซึ่งเป็นกลุ่มที่เรียนจากภาพชุดแสดงพฤติกรรมตัวแบบประกอบคำบรรยายมีการแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบและเสริมแรง มีผลความเข้าใจในการเรียนสูงกว่ากลุ่มทดลอง 1 ซึ่งเป็นกลุ่มที่เรียนจากภาพชุดแสดงพฤติกรรมตัวแบบประกอบไม่มีการแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

2.2 กลุ่มทดลอง 2 ซึ่งเป็นกลุ่มที่เรียนจากภาพชุดแสดงพฤติกรรมตัวแบบประกอบคำบรรยายมีการแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบและเสริมแรง มีความเข้าใจในการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งเป็นกลุ่มที่เรียนจากภาพชุดประกอบคำบรรยายไม่มีภาพแสดงพฤติกรรมตัวแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

2.3 กลุ่มทดลอง 1 ซึ่งเป็นกลุ่มที่เรียนจากภาพชุดแสดงพฤติกรรมตัวแบบประกอบไม่มีการแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบ มีความเข้าใจในการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งเป็นกลุ่มที่เรียนจากภาพชุดประกอบคำบรรยายไม่มีภาพแสดงพฤติกรรมตัวแบบอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย

อภิปรายผล

1. ผลการเปรียบเทียบความเข้าใจในการเรียน ของกลุ่มทดลอง 2 ที่เรียนจากภาพชุดแสดงพฤติกรรมตัวแบบประกอบคำบรรยายที่มีการแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบและเสริมแรง กับ กลุ่มควบคุม ที่เรียนจากภาพชุดประกอบคำบรรยายไม่มีการแสดงพฤติกรรมตัวแบบ ผลปรากฏว่ากลุ่มทดลอง 2 มีความเข้าใจสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกัน ผลการเปรียบเทียบความเข้าใจในการเรียนของกลุ่มทดลอง 2 ที่เรียนจากภาพชุดแสดงพฤติกรรมตัวแบบประกอบคำบรรยายที่มีการแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบและเสริมแรง กับกลุ่มทดลอง 1 ที่

เรียนจากภาพชุดแสดงพฤติกรรมตัวแบบประกอบคำบรรยายไม่มีการแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบ ปรากฏว่า กลุ่มทดลอง 2 มีความเข้าใจสูงกว่ากลุ่มทดลอง 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า การที่กลุ่มทดลอง 2 มีขั้นตอนการสอนที่แตกต่างไปจาก กลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง 1 คือ การให้ผู้เรียนมีการกระทำตามตัวแบบและแรงจูงใจ ซึ่งตรงกับกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเรียนรู้จากตัวแบบซึ่งอยู่ในทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของบันดูรา (Bandura, 1977) ที่เน้นให้เห็นว่าการเรียนรู้จากการสังเกตนั้นเป็นการเรียนรู้ที่มีอิทธิพลต่อมนุษย์เป็นอย่างมาก การเรียนรู้ในลักษณะนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และได้จดจำพฤติกรรมที่ถูกต้อง และการเรียนรู้ด้วยวิธีการนี้จะใช้เวลาน้อยกว่า เหมาะอย่างยิ่งกับสังคมปัจจุบันที่มีสื่อประเภทต่างๆ ที่เป็นตัวแบบเป็นต้นว่า ภาพยนตร์ วิทยุทัศน์ มัลติมีเดีย ฯลฯ เกิดขึ้นอย่างมากมาในปัจจุบัน

หลักการเรียนรู้โดยวิธีการสังเกต 4 ประการ ของ บันดูรา ที่ผู้วิจัยนำมาใช้มีกระบวนการตามลำดับที่เริ่มจาก ประการแรกคือ ความใส่ใจ ผู้วิจัยเลือกภาพที่ใช้เป็นภาพการ์ตูน เพื่อให้เหมาะกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชากรในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพราะการ์ตูนมีคุณสมบัติในการดึงดูดความสนใจ เร้าความสนใจของเด็กในวัย 6-11 ปี ตามความคิดของ คินเดอร์ (Kinder S. James, 1959) การที่ผู้วิจัยเลือกคอมพิวเตอร์ เป็นอุปกรณ์ในการนำเสนอเพราะการสร้างภาพและสีสันทันในคอมพิวเตอร์ทำได้ง่าย จากความเห็นของ ฟิชเชอร์ ลิปตัน และ นอร์ริส (Fisher and Lipton, 1984 ; Norris, 1987) กล่าวว่าคอมพิวเตอร์สามารถสอนได้หลายรูปแบบทั้งการอ่านเพื่อให้เข้าใจความหมาย การเขียนในระดับคำและประโยค การตรวจสอบความถูกต้อง การพูดและการฟัง โดยผู้เรียนพิมพ์ข้อความ เครื่องคอมพิวเตอร์จะออกเสียงตามข้อความนั้นๆ จากความเห็นดังกล่าวนี้ แสดงว่าคอมพิวเตอร์ มีความสามารถสูง ผู้เรียนสามารถ อ่าน ฟัง พูด และเขียน สามารถโต้ตอบโดยใช้คอมพิวเตอร์ได้ การที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับการเรียนได้ นับว่าจะให้ผลทางการเรียนได้สูงสุด ประการที่ 2 คือการจดจำ ก็เช่นเดียวกัน การใช้ทั้งภาพและเสียงประกอบ จะให้ผลทางการเรียนรู้มากกว่าร้อยละ 75 นักเรียนสามารถจำภาพต่างๆ ได้ดีจึงสามารถนำไปสู่ ประการที่ 3 คือแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบได้ เมื่อกำหนดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เลือกแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบ ผู้เรียนสามารถเลือกพฤติกรรมตัวแบบที่ถูกต้อง ตรงกับหลักการได้ดีจึงมีผลคะแนนสูง การให้เด็กได้แสดงพฤติกรรมตามตัวแบบทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างชัดเจน ซึ่งตรงตามที่ สมพงษ์ จิตระดับ (2527) ได้ให้ข้อคิดเห็นในการสอนจริยศึกษา ซึ่งสรุปได้ว่า “ถ้าครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ลักษณะเนื้อหาทางด้านจริยธรรมง่ายต่อความเข้าใจ และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทุกขั้นตอนย่อมจะทำให้นักเรียนได้รับสาระความรู้ ความคิดที่สามารถวิเคราะห์

แยกแยะและเกิดเจตคติอย่างพอใจในการยอมรับคุณธรรมต่างๆ อย่างถูกต้องอันเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างให้นักเรียนได้มีพฤติกรรมแสดงออก ตามจุดมุ่งหมายที่การศึกษา และสังคมได้คาดหวังไว้” และประการสุดท้ายคือแรงจูงใจด้วยการให้คำตอบทันที และเมื่อตอบถูกทำให้ผู้เรียนมีกำลังใจ ตามกฎแห่งผล (Law of Effects) ของ ทอร์นไดค์ ที่ได้เคยกล่าวไว้มานานแล้ว ซึ่ง โอ คอนเนอร์ (O' Corner, 1969) ศึกษาพบว่าการเล่นอัตโนมัติส่วนบุคคลร่วมกับการเสริมแรงทางบวกมีประสิทธิภาพในการเพิ่มพฤติกรรมที่มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมได้มากกว่า การใช้การเล่นอัตโนมัติเพียงอย่างเดียว บอนดี และ อีริคสัน (Bondy & Ericson, 1976) ก็กล่าวเช่นเดียวกัน ดังนั้นตัวจูงใจหรือแรงเสริมจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคาดหวัง จึงทำให้ผู้เรียนเลียนแบบพฤติกรรมตัวแบบ

ในยุคของข้อมูลข่าวสารที่มีการเคลื่อนไหวของข้อมูลติดต่อถึงกันได้อย่างรวดเร็วพร้อมกันทั่วโลก ความเจริญของการใช้สื่อต่างๆ ทำให้รูปแบบของพฤติกรรมซึ่งเป็นตัวแบบ ตามที่ บันดูรา กล่าวถึงมีหลากหลาย การปลูกฝังให้ผู้เรียนได้เรียนรู้หลักการวิธีการของการเรียนรู้โดยการสังเกตตามแนวของ บันดูรา ดังกล่าวข้างต้น นับเป็นรูปแบบการสอนที่เหมาะสมอย่างยิ่งของสังคมในยุคปัจจุบันนี้

จากผลการวิจัยครั้งนี้จึงสรุปได้ว่า การเรียนจากภาพแสดงพฤติกรรมตัวแบบประกอบคำบรรยายที่มีการแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบและเสริมแรง มีผลต่อความเข้าใจในการเรียนสูงกว่านักเรียนจากภาพชุดแสดงพฤติกรรมตัวแบบประกอบคำบรรยายที่ไม่มีการแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. ผลการเปรียบเทียบความเข้าใจในการเรียน ของกลุ่มทดลอง 1 ที่เรียนจากภาพชุดแสดงพฤติกรรมตัวแบบไม่มีการแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบ กับกลุ่มควบคุม ที่เรียนจากภาพชุดประกอบคำบรรยายไม่มีภาพแสดงพฤติกรรมตัวแบบ ผลปรากฏว่า กลุ่มทดลอง 1 มีความเข้าใจในการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพราะการสอนโดยวิธีการของกลุ่มทดลอง 1 ใช้ภาพชุดแสดงพฤติกรรมตัวแบบประกอบคำบรรยาย และการสอนด้วยวิธีของกลุ่มควบคุม ที่ใช้ภาพชุดประกอบคำบรรยาย จะเห็นได้ว่า ทั้ง 2 กลุ่ม มีการใช้ภาพในการสอน จึงเป็นเหตุให้เกิดการเรียนรู้จากภาพได้เหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมัคร ผลจำริญู (2522) ได้ศึกษารูปแบบของการ์ตูนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และความชอบแบบภาพการ์ตูน กับผลการเรียนรู้โดยใช้กลุ่ม

ตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4 และ 6 พบว่า นักเรียนที่มีเพศและกลุ่มอายุต่างกัน แม้จะศึกษาจากการดูต้นแบบต่างกัน ก็มีผลการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน แต่ระดับชั้นที่ต่างกันทำให้มีผลการเรียนรู้ต่างกัน ในด้านความชอบแบบของการดูนั้น เพศ กลุ่มอายุ และระดับชั้นที่ต่างกันมีผลทำให้ความชอบแบบของการดูแตกต่างกันด้วย ส่วนในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความชอบแบบของภาพการดูกับผลการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์กันน้อยมาก อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาจากผลการเปรียบเทียบคะแนนหลังเรียนและก่อนเรียนของทั้ง 2 กลุ่ม พบว่า กลุ่มทดลอง 1 มีคะแนนผลการเรียนในระยะเวลาหลังเรียนสูงกว่าคะแนนผลการเรียนก่อนเรียน ในขณะที่กลุ่มควบคุมมีคะแนนผลการเรียนหลังเรียนและก่อนเรียนมีคะแนนผลการเรียนไม่แตกต่างกัน

3. ผลความเข้าใจในการเรียนทั้ง 3 กลุ่ม ในระยะเวลาหลังเรียน พบว่ามีผลความเข้าใจสูงขึ้นทั้ง 3 กลุ่ม สาเหตุเกิดจากการเรียนโดยใช้คอมพิวเตอร์เป็นตัวผสมผสานระหว่างภาพ, ตัวอักษร และคำบรรยาย มีการนำเสนอสื่อที่ทันสมัย และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับสื่อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามลำดับขั้นตอนของทฤษฎีการเรียนรู้จากการสังเกตของบันดูรา ดังนั้นผู้เรียนจึงเรียนไปตามลำดับชั้นการเรียนรู้ จึงก่อให้เกิดความเข้าใจในการเรียนสูงขึ้นและใช้เวลาเรียนน้อยกว่าการสอนในห้องเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Hirschbul, 1980 Kulik et al, 1980: Rubinson & Warner, 1980 อ้างถึงใน สุรางค์ ไคว้ตระกูล, 2537 พบว่านักเรียนสามารถที่จะเรียนรู้จากคอมพิวเตอร์ได้ทุกวิชาและใช้เวลาในการเรียนน้อยกว่าการเรียนในห้องเรียนที่มีครูสอน นักเรียนสามารถเรียนรู้เป็นรายบุคคลทั้งนักเรียนที่เรียนช้าและนักเรียนที่เรียนเร็ว รวมทั้งนักเรียนที่มีปัญหาพิเศษ เพราะคอมพิวเตอร์จะสามารถแนะนำเรียนที่เหมาะสมตามระดับความสามารถ (McKenzie, Eltons & Lewis, 1978 อ้างถึงใน สุรางค์ ไคว้ตระกูล, 2537)

สรุปการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผลการเปรียบเทียบความเข้าใจในการเรียนรู้จากการเรียนภาพชุดแสดงพฤติกรรมตัวแบบทั้ง 3 รูปแบบของกลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่ม ปรากฏว่าแต่ละกลุ่มมีความเข้าใจในการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ ปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนจากภาพชุดแสดงพฤติกรรมตัวแบบประกอบคำบรรยายที่มีการแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบและเสริมแรง มีความเข้าใจในการเรียนสูงกว่า นักเรียนที่เรียนจากภาพชุดประกอบคำบรรยายไม่มีภาพแสดงพฤติกรรมตัวแบบ และนักเรียนที่เรียนจากภาพชุดแสดงพฤติกรรมตัวแบบประกอบคำบรรยายไม่มีการแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบ และไม่มีหลักฐานเพียงพอที่จะสรุปว่านักเรียนที่เรียน

จากภาพชุดแสดงพฤติกรรมตัวแบบไม่มีการแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบมีความเข้าใจในการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนจากภาพชุดประกอบคำบรรยายไม่มีภาพแสดงพฤติกรรมตัวแบบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการศึกษาครั้งนี้ ปรากฏผลชัดเจนและน่าสนใจ จึงสามารถนำวิธีการและเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ร่วมกับการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย จะทำให้เกิดผลตอบสนองต่อความเข้าใจในการเรียนของผู้เรียนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยได้มากขึ้น

1.2 จากการศึกษาครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลหนึ่งสำหรับผู้ผลิตโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนทางด้านวิชาจริยศึกษากลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย เพื่อเป็นแนวทางในการนำภาพตัวแบบไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบบทเรียนเพื่อให้เกิดผลดีต่อการเรียนการสอน คือบทเรียนที่มีตัวแบบแสดงพฤติกรรมที่ถูกต้อง และให้ผู้เรียนได้กระทำตามและมีการให้ผลย้อนกลับ ซึ่งจะตอบสนองต่อความพึงพอใจของผู้เรียน และผู้เรียนได้รับรู้ผลการกระทำของตนเองว่าถูกหรือผิด อันจะทำให้เกิดกำลังใจและเพียรพยายามให้บรรลุผลขั้นสูงสุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1 ในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาถึงผลความเข้าใจในการเรียน ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาดูแปรตามตัวอื่นๆ เช่น ความคงทนในการจำ

2.2 ควรมีการศึกษาถึงรูปแบบการเสนอภาพตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมที่เคลื่อนไหว โดยการนำเสนอด้วยสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

2.3 ควรมีการศึกษาถึงปฏิสัมพันธ์ ภาพแสดงพฤติกรรมตัวแบบ กับความแตกต่างของบุคคลในด้านอื่นๆ เช่น เพศ อายุ ระดับความก้าวร้าว ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นต้น